

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LGSV2A
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: VT/2020
Handledare: Johan Alfredsson
Examinator: Jenny Bergenmar
Kod: VT20-1150-007-LGSV2A

Nyckelord: poesi, lärarstudenter, poesiintresse, privat läsning, fritidsläsning

Does the teacher student with an interest in poetry exist? A quantitative survey of whether teacher students in Swedish and Swedish as a second language are interested in poetry

Sammanfattning

Syftet med föreliggande undersökning är att undersöka poesiintresset hos lärarstudenter i svenska och svenska som andraspråk. Detta görs genom en kvantitativ enkätundersökning där några hypoteser testas mot bakgrund av tidigare forskning och ett teoretiskt ramverk. Den första frågeställningar som besvaras är: Påverkar faktorerna *kön, föräldrars utbildningsnivå, kulturell bakgrund* och *ämnesinriktningen* poesi-intresset hos ämneslärarstudenter? Av resultatet framgår att varken *kön, föräldrars utbildnings-nivå* eller *ämnesinriktning* påverkar poesiintresset. Där resultatet utmärker sig är gällande kulturell bakgrund. För de lärarstudenter där kulturella aktiviteter har haft stor betydelse hemifrån är intresset för kultur och poesi högre än för de studenter där kulturintresset hemifrån inte har varit närvarande. Den andra frågeställningen som besvaras är: Har ämnesinriktningen svenska respektive svenska som andraspråk betydelse för hur lärarstudenterna tänker kring poesin i förhållande till sin egen och kommande undervisning? Av resultatet framgår bl.a. att lärarutbildningen till större del erbjuder poesi i svenskämnet än i svenska som andraspråk och att lärarstudenterna tycker att poesin är viktig för svenskämnet. En slutsats, baserat på uppsatsens resultat, är att utbildningen oavsett inriktning inte alls verkar påverka intresset för poesi. Frågan är hur lärarstudenter som inte är intresserade av poesi ska få ett ökat intresse för poesi och hur ointresset påverkar framtida undervisning om poesi. Det är utmaningar för lärarutbildningen att fundera över. Det finns väldigt lite forskning om lärarstudenters poesiintresse. En fråga för fortsatt forskning kan vara att genomföra upprepade mätningar över tid, en s.k. longitudinell design, för att kunna besvara frågor av mer kausal karaktär som t.ex. om poesi-intresse påverkas av utbildningen eller vilken typ av faktorer som kan förklara poesianvändning i en framtida lärarroll.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
1 Inledning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Relevanta begrepp	3
1.2.1 Lyrik, poesi, dikt.....	4
1.2.2 Kursplanerna om poesi.....	4
1.2.3 Poesiintresse som begrepp	5
1.3 Syfte och frågeställningar	5
1.4 Tidigare forskning	6
1.4.1 Det generella läsintresset i samhället.....	6
1.4.2 Fiktionsläsning.....	6
1.4.3 Lärarstudenters fritidsläsning.....	7
1.4.4 Lärarstudenters poesiintresse.....	7
1.4.5 Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
2 Teori.....	10
2.1 Rita Felski - "Modes of textual engagement"	10
2.2 Pierre Bourdieu	11
3 Metodologiska överväganden.....	13
3.1 Kvantitativ metod.....	13
3.2 Enkät.....	13
3.3 Urval.....	13
3.4 Respondenter.....	14
3.5 Operationalisering	14
3.5.1 Validitet och reliabilitet	15
3.6 Bearbetning.....	16
3.7 Analys.....	17
3.7.1 Univariat och bivariat analys.....	17
3.7.2 Chi-två.....	17
3.8 Etiska krav	18
4 Resultat	19
4.1 Kön.....	19
4.2 Föräldrars utbildningsnivå	19
4.3 Kulturellt intresse under uppväxten	20

4.4	Ämnesinriktning.....	21
4.5	Poesin i svenska och svenska som andraspråk	22
4.6	Sammanfattning av resultat	22
5	Diskussion	24
5.1	Resultatdiskussion.....	24
5.1.1	<i>Kön och föräldrars utbildningsbakgrund.....</i>	24
5.1.2	<i>Kulturellt kapital och poesiintresse.....</i>	25
5.1.3	<i>Ämnesinriktning och poesiintresse.....</i>	26
5.1.4	<i>Poesin under lärarutbildningen och i framtida undervisning</i>	27
5.2	Metoddiskussion	28
5.3	Slutsatser.....	28
6	Referenslista	30
	Bilaga 1: Informationsbrev Facebook-grupper	
	Bilaga 2: Informationsbrev lärosäten	
	Bilaga 3: Enkätundersökning	

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I och med införandet av den nya läroplanen 2011 har poesin fått en tydligare roll i svenskämnet i både grund- och gymnasiekurserna. Lärare ska undervisa i och om poesi och undervisningen ska bygga på beprövad erfarenhet och vara vetenskapligt förankrad (Skolverket, 2011). Däremot visar både internationella och skandinaviska undersökningar att poesi är någonting som många lärare har svårt med i undervisningen (Benton, 2000; Dymoke, Lambirth, & Wilson, 2013; Ofsted, 2007; Wolf, 2002). En förklaring till detta kan vara att poesin har ett begränsat utrymme i den internationella och den svenska litteraturredaktiska forskningen (Sigvardsson, 2017a) och att det därmed inte finns forskning och stöd för lärare tillgå när det gäller att undervisa i och om poesi.

Den lilla forskning som finns om poesiundervisning behandlar främst hur poesiundervisning verkar i klassrummen och hur s.k. "high-stakes exams" påverkar poesins roll (Sigvardsson, 2017a). Anna Sigvardsson har i sin forskning istället fokuserat på vad den *privata poesi-läsningen* har för betydelse och inverkan på ungdomar och lärare som är intresserade av poesi. Detta mot bakgrund av att poesins roll är ifrågasatt och att det därför behövs studier som bidrar med kunskap om varför det finns ett intresse för och behov av poesi.

I en artikel studerar Sigvardsson (2019, s. 11) hur poesiintresserade lärare gör för att engagera elever i poesi. Av resultaten framgår det att det är viktigt att lärare delar med sig av sitt engagemang för poesi till sina elever eftersom det hjälper dem att engagera sig i poesi. Sigvardsson (2019, s. 13) förklarar att det därför är viktigt att lärarutbildningen bör stötta blivande lärare i poesin som estetisk uttrycksform för att kunna bli självsäkra poesilärare. Eftersom det egna poesiintresset är viktigt för att engagera eleverna finns det ett intresse att studera lärarstudenters poesiintresse vilket jag har för avsikt att göra i denna uppsats.

Som nämndes ovan tydliggjordes poesin i svenskämnet när läroplanen reviderades 2011. Dock explicitgörs poesin *inte* lika tydligt i ämnet svenska som andraspråk (se avsnitt 1.2.2). Det man kan fråga sig är om lyriken inte är relevant i ett andraspråkssammanhang? Litteraturen har inte en lika framträdande roll i läroplanen för svenska som andraspråk och dessutom saknas det litteraturredaktisk forskning i ämnet (Economou 2016, s. 85). Det är därför intressant att studera om lyrikens frånvaro i läroplanen påverkar poesiintresset hos blivande lärare i svenska som andraspråk. Denna uppsats vill mot denna bakgrund både studera blivande ämneslärare i svenska och svenska som andraspråks poesiintresse och tar avstamp i tidigare forskning och teorier för att undersöka om några specifika faktorer påverkar intresset.

1.2 Relevanta begrepp

Eftersom denna uppsats har som syfte att undersöka ämneslärares poesiintresse är det på sin plats att förklara några begrepp som jag har utgått ifrån. Först definieras lyrik, poesi och dikt

för att tydliggöra dess användning för vidare läsning. Därefter beskrivs hur poesin figurerar i kursplanerna för svenska och svenska som andraspråk för 7–9 och gymnasiekurserna. Sist beskrivs poesiintresset som begrepp och mot bakgrund av Anna Sigvardssons forskning om poesiintresserade ungdomar och lärare.

1.2.1 Lyrik, poesi, dikt

Även om begreppen lyrik, dikt och poesi ofta används synonymt är de, som alla begrepp, föränderliga, och har historiskt sett haft olika betydelser (Elleström, 1999, s. 20). Epik, lyrik och dramatik är de klassiska litteraturgenrerna och förklaras enligt NE (2019b) som diktens grundformer. Detta eftersom ett diktverk kan ha alla dessa former i sig t.ex. som de homeriska sångerna som kan innehålla alla dessa grundformer. Lyrik går etymologiskt att koppla till instrumentet lyra och innebär att texten är ackompanjerad till musik (se engelskans *lyrics*). Lyrik definieras framförallt genom att det innehåller ett personligt uttryck och en bestämd känsla eller stämning, återgivna med ord och rytmer som hjälper läsaren att uppleva just detta (Wolf, 2003, s. 11). Även om ett diktverk kan omfatta alla litterära grundformer förknippas dikten oftast som en text, av kortare slag, med ett bestämt mönster som följer en viss rytm där rim är ett vanligt inslag. Poesin som begrepp används mer i vardagligt tal jämfört med lyrik och dikt (NE 2019a). I denna uppsats används dock begreppen lyrik, poesi och dikt synonymt och nyansskillnader diskuteras inte vidare i uppsatsen.

1.2.2 Kursplanerna om poesi

I kursplanerna för ämnet svenska och svenska som andraspråk för grundskolans årskurs 7–9 framgår det uttryckligen i det centrala innehållet att undervisningen ska behandla lyrik. Dock finns det inget kunskapskrav som direkt är knutet till genren lyrik (Skolverket, 2011a).

För gymnasiekurserna finns det sex kurser inom svenskämnet. *Svenska* och *Svenska som andraspråk 1–3* och *Retorik, Litteratur* och *Skrivande* som är valbara kurser. Vilka som läser de olika kurserna beror på programval. Sedan Gy2011 är *Svenska 1* och *Svenska som andraspråk 1* obligatoriskt för alla elever. För elever som läser yrkesförberedande program kan detta vara den enda kursen som läses inom svenskämnet till skillnad från högskoleförberedande program där *Svenska* respektive *Svenska som andraspråk 1–3* ingår.

I kursplanerna omnämns lyrik första gången i det centrala innehållet i *Svenska 3* (Skolverket, 2011b). I kunskapskraven framgår det att eleven ska göra en litterär analys med litteraturvetenskapliga begrepp men det framgår inte i vilken genre. Det är därför inget krav som är särskilt knutet till lyrik. Hur bedömning av poesi sker åligger därför varje enskild lärare. För elever som läser *Svenska som andraspråk 1-3* finns lyriken inte uttryckligen framskriven. Där lyriken framträder tydligast, i både det centrala innehållet och i kunskapskraven, är i den valbara kursen *Litteratur* (som elever som har läst *Svenska 1* eller *Svenska som andraspråk 1* kan läsa).

Sammanfattningsvis finns lyrik utskrivet i det centrala innehållet för *Svenska* och *Svenska som andraspråk i grundskolan 7-9*, *Svenska 3* och *Litteratur*. Därigenom ska alla lärarstudenter ges

kunskaper i och om poesi under lärarutbildningen. Lyriken framträder inte lika tydligt i svenska som andraspråk som i svenska. Det är mot bakgrund av skillnaderna i kursplanerna som det finns ett intresse att studera om poesiintresset skiljer sig åt bland lärarstudenter som läser svenska och svenska som andraspråk.

1.2.3 Poesiintresse som begrepp

I denna uppsats utgår jag ifrån och kommer att använda mig av formuleringen *poesiintresse*. Ordet intresse är svårt att definiera och innebär således olika för alla. För att ge klarhet i begreppet har jag utgått ifrån Anna Sigvardssons forskning om poesiintresserade ungdomar och lärare.

I Anna Sigvardssons studier av poesiintresserade ungdomar och lärare (2017b, 2017c, 2019) eftersöks deltagare via poesiforum och genom yrkesverksamma lärare som kan tänkas hitta deltagare som är poesiintresserade. De som ingår i studien har valts in mot bakgrund av att de uppskattar poesi och använder poesi på fritiden. Intresset tar sig till uttryck på lite olika sätt bland de intervjuade. För några handlar intresset om att *läsa* och *skriva* dikter och några går på *spoken word-events*. Poesi som begrepp får deltagarna själva definiera och de flesta ungdomarna uppger *specifika preferenser* inom genren centrallyrik vilket innefattar en poesisyn som uttrycker ”jaget” eller ”poetens” perspektiv på tillvaron. Lärarna uttrycker en bred variation av stilar från klassisk till modern och samtida poesi. Utifrån deltagarnas svar är favoritpoeterna främst svenska författare som Tranströmer, Södergran, Boye, Öijer etc. Ungdomarna uttrycker även favoriter bland unga, moderna amerikanska författare som Mira Gonzalez och Tao Lin samt anonyma författare på nätet och låttexter (Sigvardsson 2017b, s. 344). Det är utifrån Sigvardssons öppna och tillåtande definition av poesiintresse som frågor till enkäten har utformats.

1.3 Syfte och frågeställningar

Det huvudsakliga syftet med denna uppsats är att studera poesiintresset hos ämnelärarstudenter i svenska och svenska som andraspråk. Detta kommer att göras genom en deduktiv ansats som innebär att utifrån tidigare forskning och några utvalda teorier testa om några specifika faktorer påverkar poesiintresset. De bakgrundsfaktorer som kommer att prövas är *kön*, *föräldrars utbildningsnivå*, *kulturell bakgrund* och *ämnesinriktning*. Resultatet kan ge en ökad förståelse för vilket poesiintresse som finns bland ämneslärarstudenter i svenska och svenska som andraspråk och vilka faktorer som påverkar intresset. Resultaten kan även sända en signal till hur lärarutbildningen kan tänkas utformas efter lärarstudenternas erfarenheter och behov.

Utifrån tidigare forskning och teorier har följande frågeställningar utformats:

1. Påverkar faktorerna *kön*, *föräldrars utbildningsnivå*, *kulturell bakgrund* och *ämnesinriktningen* poesiintresset hos ämneslärarstudenter?
2. Har ämnesinriktningen svenska respektive svenska som andraspråk betydelse för hur lärarstudenterna tänker kring poesin i förhållande till sin egen och kommande undervisning?

1.4 Tidigare forskning

Det finns ett antal svenska och nordiska undersökningar som behandlar hur lärarstudenter läser, och inte läser litteratur med betoning på texter med ett narrativ (Brink, 2009; Lundström och Nordenstam, 2019; Persson, 2010; Petersson, 2009; Skaar, Elvebakk & Hegdal Nilssen, 2016; Thavenius, 2018; Ulfgard, 2015; Wicklund, Larsen & Vikbrant, 2016). Däremot finns det få svenska undersökningar gällande lärarstudenters användning av poesi (Dahlbäck, Bengtsdotter Katz, Lyngfelt 2019; Wolf, 2002). Mot bakgrund av att det finns väldigt lite forskning gällande lärarstudenters poesianvändning kommer jag först att presentera tidigare forskning gällande ett mer generellt läsintresse i samhället, därefter lärarstudenters läsintresse och sedan presentera tidigare forskning som berör uppsatsens huvudfokus: lärarstudenters poesiintresse, där även internationell forskning presenteras.

1.4.1 Det generella läsintresset i samhället

Det görs flera omfattande undersökningar, som på olika sätt mäter svenskarnas läsvanor t.ex.: SCB (Statistiska Centralbyrån), *Nordicom* (Nordiskt informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning vid Göteborgs Universitet), *SOM-institutet* och *Statens medieråd*. Utifrån Nordicom- Sveriges Mediebarometer från 2018 framgår det att 39 procent av svenskarna varje dag läste i en bok, av något slag, och statistiken har varit stabil de senaste tio åren men skiljer sig åt bland olika grupper som *kön*, *ålder* och *socioekonomisk bakgrund*. Kvinnor läser generellt mer än män, men en ökad konsumtion av e- och ljudböcker har lett till att skillnaden bland läsvanor mellan könen har minskat. De med högre utbildningsbakgrund tenderar att läsa mer och oftare än de med låg utbildningsnivå (Wallin, Tattersall Wallin, Gunnarsson Lorenzen 2019, s. 291). I åldersgruppen 9–14 år är läsningen vanligast förekommande med 61 procent och mellan åldrarna 15 till 79 varierade andelen som läste varje dag, i någon form av bok, mellan 38–41 procent. I genomsnitt lägger befolkningen 25 minuter på läsning varje dag och frekvensen är högre i åldersgruppen 65–79 år och bland högutbildade (Nordicom- Sveriges Mediebarometer, 2018).

Samtidigt som siffrorna visar på en stabilitet av bokläsandet över tid visar Statens medieråd (2019) på att den tryckta bokläsningen minskar bland ungdomar. I den senaste rapporten framkom det att enbart 11 procent av 18-åringarna läser varje dag jämfört med 23 procent från 2012 troligen på grund av en ökad användning av digitala medier. Dessutom uppger en tredjedel att de inte lägger någon tid på böcker eller tidningar under en dag. Lundström och Svensson (2017, s. 31) påtalar att undersökningar som ovan nämnda ofta är av mer allmän karaktär där man t.ex. inte urskiljer digital användning och där resultaten även inkluderar facklitteratur, kurs- och läroböcker (Nordicom- Sveriges Mediebarometer 2018). Därav kan resultaten vara svåra att jämföra sinsemellan.

1.4.2 Fiktionsläsning

Även om statistiken pekar på en nedåtgående trend för den tryckta skönlitteraturen finns det forskning som tyder på att intresset för läsning inte har minskat. Istället har läsningen hamnat i andra medier som tv-spel, tv-serier och film (Lundström och Svensson 2017; Nordberg, 2017). Det undersöker Lundström och Svensson (2017) i en enkätundersökning om 17–18 åringars

fiktionsanvändning på fritiden. Detta eftersom kunskap om elevernas fritidsanvändning kan hjälpa lärare att förstå vad eleverna är intresserade av och på så sätt utforma sin undervisning utifrån elevernas intresse och textvärldar. Resultatet från undersökningen visar på att kvinnor läser mer skönlitteratur än män och att män använder sig av mer datorspel. Det finns även stora skillnader i medieanvändning på individnivå inom enskild skolklass.

1.4.3 Lärarstudenters fritidsläsning

Peterson (2009) och Lundström och Nordenstams (2019) enkätundersökningar pekar på att det finns ett större intresse för skönlitteratur än för andra medier bland ämneslärare i svenska jämfört med gemene man. Hälften av de blivande svensklärarna läser skönlitteratur regelbundet en eller ett par gånger i veckan och en tredjedel läser varje dag. Detta kan jämföras med resultaten från Brink (2009), Petersson (2009) och Wicklund, Larsen Vikbrandt (2016) där det framkommer att många lärarstudenter för yngre åldrar läser lite och en betydande andel läser inte alls. Resultaten från Lundström och Nordenstams (2019) och Petersson (2009) undersökningar visar inte på någon större skillnad mellan män och kvinnor och socioekonomiska faktorer. Däremot förekommer en liten skillnad i att männen i studien tenderar att använda sig av något mer fiktionsanvändning generellt på fritiden och läser mer tryckta böcker än kvinnor.

Bland lärarstudenterna framgår det att läsningen framförallt sker för att det är roligt eller avkopplande och inte för att inhämta kunskap eller ta del av andras föreställningsvärldar (Lundström och Nordenstam, 2019). Även om skönlitteraturen har en stark ställning bland blivande ämneslärare i svenska framgår det av Lundström och Nordenstam (2019) att lärarstudenterna framförallt använder sig av film och tv-serier på fritiden. Det motiveras med att det är lättillgängligt, avslappnande och det för att det är en social aktivitet man gör med någon annan (s. 247). Lärarstudenter som inte läser så mycket, d.v.s. någon gång per månad, uppger att det är för att läsning är ett arbete som kräver ansträngning. Lundström och Nordenstam (2019, s. 249) slutsatser kring detta är att dessa studenter gör stor skillnad på läsning på fritid och skola och inte ser skönlitterär läsning som en del av det kommande yrkesvalet och ett sätt att utöka sitt kulturella kapital (se avsnitt 2.2).

1.4.4 Lärarstudenters poesiintresse

Den svenska forskningen som finns om lärarstudenter och poesi är begränsad. Wolf (2002, s. 56) har gjort två undersökningar på lärarstudenters förhållningssätt till lyrik i skolan och på fritiden. Den första undersökningen har amerikanska och svenska lärarstudenter som informanter. Där framkommer det att svenska lärarstudenter läser poesi ibland men skriver sällan poesi på fritiden. De amerikanska lärarstudenterna varken läser eller skriver poesi på fritiden. Däremot har de amerikanska studenterna läst mer poesi under både högstadiet och gymnasiet jämfört med de svenska studenterna. Wolf (2002, s. 58) menar på att de amerikanska studenternas svala intresse för poesi på fritiden kan bero på att de upplever att lärare har kritiserat deras tolkningar av dikter under skolgången. Den andra undersökningen görs på en annan grupp blivande lärare enbart från Sverige. Resultaten pekar på att de studenter som läser och skriver lyrik på fritiden har en begränsad erfarenhet av poesi från skolan. Wolf (2002)

relaterar detta till att skolan ofta fokuserar på diktanalys som därmed hämmar diktanvändningen på fritiden.

Dahlbäck, Bengtsdotter Katz och Lyngfelt har i flera studier berört estetiska dimensioner i svenskämnet varav en studie med fokus på poesi. I artikeln *Poesi som estetisk uttrycksform i skola och lärarutbildning* (2019) utförs intervjuer med grundskolelärarstudenter angående hur de kommer att arbeta med estetiska uttrycksformer, med fokus på poesi, och hur det har förmedlats under lärarutbildningen. Intervjuerna analyseras mot bakgrund av Priestly, Biesta och Robinsons (2013) teorier om lärare som "agents of change". De menar på att förändring är en viktig del i lärarprofessionen och denna förändring ständigt påverkas av olika kontexter som individen rör sig i. Intervjusvaren delas in i tre olika grupper: *studenternas tidigare erfarenheter*, *deras utbildning* och *deras syn på sin framtida roll som lärare* för att analysera hur de kommer att använda estetiska uttrycksformer i undervisningen. Bland svaren förekommer att tidigare erfarenhet och ett intresse för estetik var viktig för att använda det i framtida undervisning. Det framkommer också att lärarstudenterna inte vet hur de skulle använda estetiska uttrycksformer. De saknar både självförtroende och kunskaper i att undervisa om poesi och uttrycker en önskan att få utveckla detta under sin lärarutbildning. I relation till att använda estetiska uttrycksformer uppkommer också frågan kring mätbarhet. Lärarstudenterna menar att det är svårt att använda sig av estetiska uttrycksformer eftersom det finns krav på betygssättning och att de själva är osäkra på hur de bedömer poesi (s. 311–312).

Det finns något mer internationell forskning om lärarstudenter och poesi. Några studier pekar på att lärarstudenter inte är förberedda för att undervisa i poesi (Certo, Apol, Wibbens, & Hawkins, 2012; Cremin, 2010; 2013; Hughes & Dymoke 2011; Young, 2016). Angående attityder och vanor kring poesi framkommer det i Hughes och Dymokes (2011, s. 50) studie att lärarstudenter tycker att poesin är pretentiös, otillgänglig och tillägnad en viss "elit". De uppger också att poesin är utmanande ur bedömningssynpunkt p.g.a. hur den som kreativ konstform ska bedömas (Hughes & Dymoke 2011, s. 51).

Certo, Apol, Wibbens och Hawkins (2012, s. 103) och Hughes och Dymoke (2011, s. 54) menar att om lärarstudenter ska kunna undervisa i poesi måste lärarutbildningen bidra med undervisning utifrån lärarstudenternas erfarenheter och erbjuda dem flera olika sätt att ta till sig poesi på bl.a. genom att skriva poesi och inkludera olika genrer. Även om det framkommer från Certo, Apol, Wibbens och Hawkins (2012, s.123) och Hughes och Dymokes (2011, s.49) studier att lärarstudenter inte har några erfarenheter, och i många fall negativa erfarenheter av poesi, är de intresserade av att lära sig mer inför sitt kommande yrke.

Det är inte bara lärarstudenter som är oförberedda för poesiundervisningen. Flera studier pekar på att många lärare är oerfarna, obekväma, och t.om. rädda, för att undervisa i poesi (Benton 2000; Ofsted, 2007; Weaven & Clarke, 2013, Wolf, 2002). Och att det är svårt att föra in poesin i undervisningen p.g.a. att lärare inte vet hur de ska förhålla sig till poesi och bedömning (Xerri 2013, s. 137). Det finns också studier som pekar på att elever har ett motstånd till poesi (Farber, 2015, Wolf, 2002) och att det finns en uppfattning av poesi som är elitistisk och skrämmer elever (Xerri, 2013. s. 135).

1.4.5 Sammanfattning av tidigare forskning

Den tidigare forskningen som presenterats ovan beskriver först forskning och statistik om läsintresset i allmänhet. Generellt sett läser kvinnor och de med hög utbildningsbakgrund flest böcker. Dock skiljer det sig inte lika mycket mellan kön nu som tidigare år. Den tryckta bokläsningen har minskat bland ungdomar och fiktionsanvändningen framkommer istället i andra medier som tv-serier. Därefter presenteras forskning om lärarstudenters läsvanor. Det som framkommer är att lärarstudenter läser regelbundet en eller ett par gånger i veckan. Intresset för skönlitteratur är starkare hos lärarstudenter i svenska än gemene man men konkurrerar med andra medier. Det skiljer sig inte nämnvärt i relation till kön och socio-ekonomiska faktorer, förutom att män som läser till svensklärare använder sig mer av fiktioner överlag och tryckta böcker än kvinnor. Poesierfarenheterna verkar vara låga och ofta negativa bland lärarstudenterna enligt tidigare forskning. Däremot verkar det finnas ett intresse för och nyfikenhet på poesi. Mot bakgrund av att tidigare forskning och läsvaneundersökningar frågar efter variabler som kön och utbildningsnivå har jag också valt att göra det i denna uppsats.

2 Teori

I uppsatsen undersöks lärarstudenters poesiintresse genom två teoretiska spår. Den ena är Rita Felskis teorier om *fritidsläsning* och den andra är Pierre Bourdieus begrepp *habitus*, *kulturellt kapital*, *smak* och *doxa*. Dessa teorier tillsammans med tidigare forskning har använts vid utformandet av frågor till enkäten och för att analysera och diskutera resultatet.

2.1 Rita Felski - "Modes of textual engagement"

Rita Felski (2008) har i boken *Uses of Literature* studerat sin egen läsning och utifrån den utvecklat en teori om den privata fritidsläsningen. Syftet med teorin är att förstå varför vanliga människor läser litteratur. Detta eftersom det finns ett samhälleligt behov att förklara varför vi läser litteratur och varför den är nödvändig inom skolans ramar. Felski (2008, s. 4) hävdar att litteraturvetenskapen länge har legitimerat litteraturen enligt en "teologisk" syn. Det innebär att litteraturen i sin natur har inneboende unika egenskaper, dels som konstform och dels genom att det går att läsa fram olika politiska och historiska perspektiv. Felski hävdar att enbart belägga ett sådant perspektiv på läsningen missgynnar litteraturens potential och verkan. De flesta läsare ålägger inte en mer "objektifierad" syn på läsning som Felski förklarar: "Most readers, after all, have no interest in the fine points of literary history; when they pick up a book from the past, they do so in the hope that it will speak to them in a present" (2008, s. 11).

Felski (2008, s. 17) menar vidare att det är de vardagliga läsningarna som vi bör studera ifall litteraturen ska leva kvar och verka. Den vardagliga läsningen skiljer sig från skolläsningen genom att den genomförs frivilligt, för nöjes skull och sker ofta i ensamhet. Skolläsningen har en mer distanserad, objektiv syn på läsning som kräver arbete och en kritisk blick (Felski 2008, s. 12). Skolläsningen har en hegemonisk ställning p.g.a. att den exkluderar den allra vanligaste synen på läsningen och främst inkluderar några få med akademisk kunskap. Felskis mål med sitt *manifest*, som hon kallar *Uses of Literature*, är att tankarna om fritidsläsningen också ska få rum i skolans världar. I och med det har hon utformat ett teoretiskt ramverk bestående av fyra sätt att engageras av litteratur som är viktiga och uppkommer i fritidsläsningen. Dessa är: igenkänning "recognition", förtrollning "enchantment", kunskap "knowledge" och chock "shock". Igenkänning innebär att läsaren känner igen sig i litteraturen och är viktigt för att komma in i texten. Förtrollning handlar om att läsaren förtrollas av texten och därmed tappar tid- och rum. Läsaren blir helt bländad av texten och kan vilja fly in i texten och bort från det riktiga livet (Felski 2008, s. 67). Kunskap innebär förståelse för karaktärernas olika liv och leverne. Den sista aspekten är chock som innebär att drabbas rent känslomässigt av texten genom gråt, rädsla, lycka, äckel eller skräck (Felski 2008, s. 105).

När Anna Sigvardsson (2017b) analyserar sina resultat genom Felskis begrepp framkommer det att igenkänning har stor bäring för att analysera resultaten men förtrollning, kunskap och chock går inte att applicera på poesiintresserade ungdomars läsning. Istället uppkom tre andra motiv till varför poesiintresserade ungdomar läser: för att *bli sedda av dikten*, för att hitta *en inre gemenskap* och som *stöd i svåra situationer*. Dikten används framförallt i relationellt syfte som en mötesplats antingen med författaren, diktjaget eller sig själv (Sigvardsson 2017b, s. 351). Sigvardssons slutsatser kring varför inte Felskis begrepp får utslag är att Felski inte

analyserar poesi som genre i läsningarna, och att det kan vara ett problem eftersom begreppen inte är applicerbara över genrer. Även att hon använder egna och inte faktiska läsares utsagor och att olika läsare använder litteraturen på olika vis. Resultaten, menar Sigvardsson, hade kunnat bli annorlunda på andra läsare. I uppsatsen har Felskis och Sigvardssons begrepp används för att utforma några frågeställningar och för att analysera och diskutera varför man läser poesi.

2.2 Pierre Bourdieu

I denna uppsats använder jag mig av några begrepp från kultursociologen Pierre Bourdieus *Reproduktionen: Bidrag till teori om utbildningssystemet* från 1970, i svensk översättning 2008, dels för att utforma enkäten och dels när jag diskuterar resultaten. I förordet till boken skriver Donald Broady att man bör vidta ett varningens tecken när man applicerar Bourdieus begrepp på andra samhällen än det franska (Bourdieu 2008[1970], s. 20). Detta eftersom det franska utbildningssystemet skiljer sig mycket från andra skolsystem med bland annat elitiskolor med inträdesprov. Elitiskolorna har bl.a. helt andra ekonomiska resurser än de vanliga universiteten i Frankrike och detta påverkar således framtiden för många unga människor. De som kommer in på elitiskolorna är framförallt de som kommer från familjer med en hög socioekonomisk bakgrund (Bourdieu 2008[1970], s. 13). Även om Broady varnar för att överföra begreppen på olika skolsystem och samhällen poängterar han värdet i att pröva begreppen i svensk forskning (Bourdieu 2008[1970], s. 20). Vidare påtalar han att det svenska skolsystemet närmar sig det franska i och med att barn med vissa privilegier har lättare att hitta fördelaktiga utbildningsvägar i skolsystemet. En annan aspekt att beakta i användningen av Bourdieus begrepp är tidsaspekten. Världen och skolsystemet har förändrats sedan 1970 oavsett om det är i Frankrike eller Sverige. Men även om Bourdieus begrepp utformades på 70-talet är de vedertagna och flitigt använda både inom den pedagogiska och den litteraturvetenskapliga forskningen och anses därför fortfarande vara relevanta.

De begrepp som används i uppsatsen är *habitus*, *kulturellt kapital*, *smak* och *doxa*. *Habitus* innebär de förkunskaper som man har med sig till skolan (Bourdieu 2008[1970], s. 19). Dessa kommer från hemmiljön såsom intressen, värderingar och beteende. Detta påverkar hur man ser på, tänker på och uppfattar saker och handlar därefter. Bourdieu menar att skolans miljö premierar en medelklassnorm med dess aktiviteter och att elever från arbetarklassen ofta missgynnas i skolan p.g.a. sitt *habitus*. Inom hemmiljön formas en viss typ av *smak* som innebär särskilda preferenser som kategoriserar personer inom vissa grupper. Det kan t.ex. vara vissa intressen och aktiviteter som skiljer en grupp från en annan som idrottsaktiviteter, teaterbesök eller viss typ av läsning. Bourdieu menar att smak är tätt förknippat med klass och att *smaken* skiljer olika grupper åt.

Att besitta ett *kulturellt kapital* innebär att ha kunskap och kännedom om det som kallas för ”finkultur”. Eller som Broady beskriver det:

Den avser ytterst kort sagt tillgångar som i hela samhället och särskilt inom den dominerande klassen är högt värderade och står i motsättning till ekonomisk kapital. För att uttrycka saken

simpelt: om man har jämförelsevis lite pengar och ändå når framgång, vad har man då? Bor man i Frankrike har man i så fall vanligen elitskolebakgrund, är förtrogen med den dominerande och auktoriserade kulturen och behärskar det slags språkbruk som anstår kultiverade människor (Bourdieu 2008[1970], s. 18–19).

Tillgången till ett visst kulturellt kapital ger ett särskilt erkännande inom vissa sociala grupper och kan ge personen makt och status. Framförallt förvärvas det kulturella kapitalet genom familjebakgrunden men också senare i skolan och på universitetet (Bourdieu 2008[1970], s. 76). Enligt Bourdieu (2008[1970], s. 31) har den franska skolan ingen utjämnande effekt där elever som inte har med sig ett kulturellt kapital inte får chansen att förvärva det i skolan. Tvärtom reproduceras den ojämna fördelningen mellan elever och påverkar i sin tur deras framtida möjligheter i arbetslivet.

Lundström och Nordenstam (2019) använder sig av begreppen *kulturellt kapital*, *symboliskt kapital* och *doxa* när de diskuterar lärarstudenters fiktionsvanor. Symboliskt kapital innebär ett värde som erkänns inom en viss grupp, som att det kulturella kapitalet kan vara ett värde som erkänns specifikt inom vissa delar av den litterära akademien. Doxa innebär särskilda regler och förhållningssätt inom en viss bransch, grupp eller *fält* som Bourdieu kallar det. Hanne-Lore Andersson (2008) har använt sig av begreppet doxa i sin avhandling *Doxa och debatt* där hon studerar litteraturvetenskapens doxa. Hon förklarar att doxa innebär en tyst trosföreställning som alla inom ett visst fält, t.ex. litteraturvetenskapen är överens om och som därmed inte behöver något rättfärdigande (s. 30). M.a.o. är doxa det odiskuterbara och självklara inom ett visst fält. För litteraturvetenskapen som Andersson (2008, s. 201) har studerat är textläsningen, d.v.s. hur man läser, den doxa som har väckt mycket debatt. Den textläsning som har en hegemonisk ställning inom litteraturvetenskapen är textanalysen och får enligt Andersson stå ohotad gentemot andra läsarter. Populärlitteratur och bästsäljare är litteratururval som behöver rättfärdigas för att platsa inom litteraturvetenskapens ramar (s. 83). Dessa texter ingår i vad Andersson definierar som en bred syn av litteraturbegreppet (s. 64). Ett smalt, finkulturellt litteraturbegrepp är den givna doxa därför att dessa texter går att applicera en textanalytisk läsning på (s. 101).

När Lundström och Nordenstam (2018) använder sig av begreppet *doxa* menar de på att ämneslärarutbildningen kan ses som ett eget fält, med en egen doxa där särskilda regler och förhållningssätt existerar (t.ex. styrdokument). Lundström och Nordenstam (2018, s. 239) menar att för svensklärarutbildningen likväl som för litteraturvetenskapen har en särskild litteratur ett företräde och därmed ett stort symboliskt kapital. Bland deras resultat framkommer att svensklärarstudenterna har ett gemensamt kulturellt kapital i och med att de läser klassiker i högre grad än gemene man och att deckare hamnar långt ner på deras lista. Men att det traditionellt högt värderade kapitalet utmanas av andra fiktionsformer som tv-serier, som inte har lika hög status inom svensklärarutbildningen (s. 248).

I uppsatsen har Bourdieus begrepp använts för att utforma några frågor kring vilket kulturellt bagage som lärarstudenterna har erfarenheter av. Begreppen *habitus*, *kulturellt kapital*, *smak* och *doxa* analyseras och diskuteras i förhållande till svensklärarutbildningen.

3 Metodologiska överväganden

I detta avsnitt kommer jag förklara hur jag har gått tillväga när jag har undersökt ämneslärarstudenters poesiintresse. Först följer en genomgång om valet av kvantitativ metod och enkätundersökning. Därefter beskrivs hur informanter har valts ut och vilka som deltog. Vidare går jag igenom hur operationaliseringen, d.v.s. hur de förvalda kategorierna *kön*, *utbildningsnivå*, *kulturell bakgrund* och *ämnesinriktning* har gjorts mätbara. Sist beskrivs hur jag har bearbetat och analyserat materialet i datorprogrammet SPSS.

3.1 Kvantitativ metod

En enkätundersökning har valts som metod för att samla in data. Trost och Hultåker (2016, s. 17) förklarar att enkät som metod i mångt och mycket förknippas med en kvantitativ metod, vilket innebär att räkna och mäta omfattningen av ett fenomen med hjälp av siffror istället för ord d.v.s. sådant som går att *kvantifiera*. Den kvantitativa strategin förklaras av Bryman (2016, s. 61) genom ett deduktivt synsätt där tyngden ligger på att pröva teorier och att den är kopplad till en positivistisk kunskapssyn som innebär att beskriva den objektiva verkligheten. Detta görs genom en strävan efter att vara oberoende sin egen förförståelse och begränsa den subjektiva tolkningen. Denna uppsats utgår därför ifrån en deduktiv ansats där jag har valt att utgå från tidigare forskning och ett teoretiskt ramverk för att pröva några hypoteser om lärarstudenters poesiintresse. En kvantitativ metod har valts för att få en överblick av vad lärarstudenter har för poesiintresse och testa om det finns några mönster baserat på existerande forskning.

3.2 Enkät

En kvantitativ enkät har valts som instrument för att enkäten som form når ut till fler personer. Genom en stor mängd data går det att statistisk mäta om hypoteserna kring lärarstudenters poesiintresse går att verifiera eller falsifiera (Bryman 2016, s. 203). Data har samlats in genom en enkätundersökning som har konstruerats via Google Formulär. En fördel med webbenkäten är att datan får större geografisk täckning och kan därför besvaras av studenter vid flera lärosäten. Bryman (2016, s. 286) förklarar att en väl utformad webbenkät måste vara särskilt lätt att förstå och besvara eftersom forskaren inte är närvarande när enkäten besvaras. Mot bakgrund av detta följer enkäten ett *standardiserat mönster*, vilket innebär att frågorna ställs på samma sätt till varje respondent. Först följer tio bakgrundsfrågor gällande kön och ålder, frågor om lärosäte och påbörjad utbildning och familjebakgrund. Därefter följer 18 frågor om kultur- och poesiintresse. Frågorna är konstruerade utifrån tidigare forskning och teorier inom fältet (se bilaga 3).

3.3 Urval

Jag har skickat ut enkäten digitalt till olika Facebook-grupper där ämneslärarstudenter kan tänkas ingå. Jag har också skickat enkäten till studierektorer och studievägledare på universitet som erbjuder lärarutbildning i svenska och/eller svenska som andraspråk med en önskan om att vidarebefordra enkäten till lärarstudenterna. Under bilagor följer en lista på vilka grupper och lärosäten som jag har kontaktat (se bilaga 1 och 2). Urvalet baseras på ett icke-slumpmässigt

bekvämlighetsurval som förklaras av Trost och Hultåker (2016, s. 31) som en princip för att “man tager vad man taga kan” och kan därför inte ses som representativt för alla lärarstudenter med ämnena svenska och svenska som andraspråk.

3.4 Respondenter

Enkäten har besvarats av 236 ämneslärarstudenter. Av dessa läser flesta läser till ämneslärare för gymnasiet (81%). Resterande läser till grundskollärare för åk 7–9 (19%). 76% av respondenterna har antingen svenska eller kombinationen svenska och svenska som andraspråk. Övriga 24% läser till lärare i svenska som andraspråk med något annat ämne som första- eller andraämne. Något fler män (37%) än kvinnor (21%) läser enbart svenska som andraspråk. Medianåldern låg på 27 år med en spridning på 20–59 år. Merparten av respondenterna är av kvinnligt kön, 192 stycken, varav 41 män. Bland respondenterna har 63% minst en förälder med hög utbildningsnivå, motsvarande högskola. 33% har minst en förälder med gymnasial utbildningsbakgrund och 4% har minst grundskolebakgrund. Dessa kategoriseras in som låg utbildningsnivå. De av respondenterna flesta läser vid ett universitet (70%) men där skiljer det sig mellan kön. 83% av männen läser vid ett universitet jämfört med 67% av kvinnorna. Resterande läser vid någon högskola. Över hälften av studenterna började lärarutbildningen mellan år 2015–2017, en tredjedel 2018 och senare och resterande började tidigare än 2014. I materialet förekommer endast enstaka bortfall på ett par av frågorna därför kommer inte en bortfallsanalys att göras.

3.5 Operationalisering

Bryman (2016, s. 215) förklarar att kvantitativa forskare inte enbart är intresserade av att förklara *hur* något är, som förekomsten av lärarstudenters poesiintresse, utan också *varför* och vilka påverkansfaktorer som det finns i förhållande till företeelsen. För att försöka förklara *varför* en företeelse ser ut som den gör och undersöka orsakerna bakom ett fenomen används begreppen *oberoende* och *beroende variabel*. Poesiintresset är i denna uppsats den beroende variabeln d.v.s. den som ska förklaras. De oberoende variablerna är de som påverkar poesiintresset, d.v.s. de teorierna som testas. För att konkretisera testas det i denna uppsats om kön (den oberoende variabeln) påverkar poesiintresset (den beroende variabeln).

För att kunna mäta ämneslärarstudenters poesiintresse och undersöka vilka variabler som eventuellt kan tänkas påverka intresset behöver några begrepp *operationaliseras*. Det innebär att ta fram mätbara enheter utifrån några förvalda variabler. För den första frågeställningen undersöks de oberoende variablerna *kön*, *föräldrars utbildningsnivå*, *högt kulturellt intresse under uppväxten* och *ämnesinriktning* och hur dessa kan tänkas påverka den beroende variabeln *lärarstudenters poesiintresse*. För den andra frågeställningen undersöks om *ämnesinriktning*, dvs. om man läser till lärare i svenska eller svenska som andraspråk, kan tänkas påverka vad man har för *tankar om poesins roll i sin egen utbildning och framtida undervisning*. Dessa faktorer har valts ut för att testas och undersöka om det finns några samband mot bakgrund av tidigare forskning och teorier inom fältet.

Barmark och Djurfeldt (2015, s. 48) förklarar att målet med en enkätundersökning är att formulera frågor som ger en så heltäckande bild av ett begrepp som möjligt. Det görs genom att ta fram användbara *indikatorer* m.a.o. omformulera frågor av teoretiska begrepp. För kön, föräldrars utbildningsnivå och ämnesinriktning har en variabel, d.v.s. en fråga använts som indikator. För ett lågt och ett högt kulturellt intresse under uppväxten har ett *kulturindex* konstruerats. Index innebär att flera variabler tillsammans konstrueras till en indikator för att mäta ett teoretiskt begrepp (Barmark och Djurfeldt 2015, s. 50). De variabler som har konstruerat ett index är frågorna om ”Hur stor betydelse har poesi haft under din uppväxt?” och ”Hur vanligt förekommande har kulturella aktiviteter som kan klassas som ”finkultur” varit under din uppväxt? Exempel på aktiviteter kan vara teaterföreställningar, konstutställningar mm”. Under avsnittet *Bearbetning* förklaras hur indexet har omkodats (se avsnitt 3.6).

För den första frågeställningen redovisas tio variabler (K1-K3 och P1-P7) och för den andra frågeställningen redovisas sex variabler (U1-U6). Koderna inom parentes hänvisar till frågornas beteckningar i enkäten (se bilaga 3). Koderna står för förkortningar där K står för kultur, P för poesiintresse och U för utbildning. Förkortningarna används för att presentera resultatet på ett lättöverskådligt sätt. De variabler som undersöktes var:

- Stort kulturintresse (K1)
- Specifikt/smalt kulturintresse (K2)
- Bokläsning 2–4 timmar i veckan eller mer (K3)

- Läser poesi (P1)
- Skriver poesi (P2)
- Spoken word (P3)
- En bred uppfattning av poesi (P4)
- Uppfattar poesi som något positivt (P5)
- Både emotionella- och nyttsyften med poesi (P6)
- Specifika poesipreferenser (P7)

- Stort poesiintresse innan lärarutbildningen (U1)
- Jag har fått undervisning i poesi (U2)
- Lärarutbildningen har ökat intresset för poesi (U3)
- Lärarutbildningen tillgodoser mitt poesiintresse (U4)
- Poesin är viktig för svenskämnet (U5)
- Poesin är viktig för kommande arbetsliv/elevgrupp (U6)

3.5.1 Validitet och reliabilitet

Termerna *validitet* och *reliabilitet* är lämpliga att använda i en kvantitativ undersökning. Barmark och Djurfeldt (2015 s. 51) beskriver begreppen validitet och reliabilitet som antingen *systematiska* eller *slumpmässiga* fel. Ett systematiskt fel innebär att det finns dålig överensstämmelse mellan det teoretiska begreppet och variabeln. Några frågor har exkluderats från det insamlade materialet p.g.a. risk för mätfel d.v.s. låg validitet. Frågan om *föräldrars*

yrkesbakgrund har tagits bort med anledning av att begreppet *föräldrars utbildningsnivå* var mer specifikt och användbart. Tanken var att mäta om socioekonomisk bakgrund påverkar poesiintresset med två indikatorer: *Föräldrars yrkesbakgrund* och *föräldrars utbildningsnivå* mot bakgrund av SCB definitioner av socioekonomisk bakgrund (SSYK) och därefter skapa ett index. I arbetet med omkodningen visade det sig vara bättre att enbart använda föräldrars utbildningsnivå för att konkretisera variabeln. Barmark och Djurfeldt (2015, s. 110) förklarar att om det inte finns något samband mellan två variabler som föräldrars yrkesbakgrund och utbildningsnivå ska man inte skapa ett index. I detta fallet visade sig sambandet vara vagt för att konstruera ett index för socioekonomisk bakgrund. T.ex. visade mina resultat att man kan vara lågt utbildad men ändå ha en hög befattning. Därav var det svårt att placera in svaren i låg respektive hög socioekonomisk bakgrund. Dessutom visade Bourdieus studier (2008[1970], s. 13) att den i särklass viktigaste indikatorn för framgång i utbildning och arbetsmarknad var föräldrars utbildningsnivå. Därav har jag valt att enbart inkludera föräldrars utbildningsnivå. Frågan om *språklig bakgrund* har också tagit bort på grund av att det inte tillförde något till materialet.

Reliabilitet handlar om att det vi mäter är pålitligt och stabilt och inte utsatt av slumpmässiga fel. Låg reliabilitet kan till exempel handla om att frågorna är otydliga och komplexa och att det därigenom finns en risk för att respondenterna väljer ett svarsalternativ baserat på slumpen (Barmark & Djurfeldt 2015, s. 52). För att testa reliabiliteten är en pilotstudie ett bra verktyg. Jag lät två lärarstudenter pröva enkäten innan för att se huruvida frågorna fungerade. Jag valde ut en student med svenska som ämnesval och en med svenska som andraspråk för att bedöma frågeformuläret. Med hjälp av deras kommentarer ändrade jag om vissa frågor för att säkerställa reliabiliteten.

Barmark och Djurfeldt (2015, s. 53) rekommenderar att använda ett befintligt mätinstrument, som mäter samma fenomen, för att stärka reliabiliteten i undersökningen. Det har jag gjort genom att jag har använt mig av tidigare läsvaneundersökningar och tidigare forskning som mall och inspiration när jag har formulerat frågor till enkäten. I diskussionsdelen jämförs resultaten från undersökningarna sinsemellan.

3.6 Bearbetning

Efter insamlingen av enkätsvaren skedde bearbetningen av materialet med hjälp av statistikprogrammet IBM SPSS 20 (Statistical Package for the Social Sciences). Först förbereddes materialet för analys genom att koda frågorna i ett *kodschema*. Med det menas att svarsalternativen omkodas till siffror i databasen (Barmark och Djurfeldt 2015, s. 91). Vidare har en omkodning gjorts för att reducera mängden information och få ett mer lättöverskådligt material. Med det menas t.ex. att en ursprungsvariabel med fem värden kodas om till en ny variabel med två värden (Barmark och Djurfeldt 2015, s. 103). Exempelvis har frågan om ämnesinriktning som från början har tre svar: *svenska*, *svenska som andraspråk* eller *båda* omkodats till två värden: *svenska och svenska som andraspråk* och *svenska som andraspråk*. Omkodningen har skett mot bakgrund av tidigare forskning och statistiska övervägande vilka beskrivs nedan.

De oberoende variablerna dikotomiserades i två grupper. Frågan om ämnesinriktning delades upp i grupperna *svenska och svenska som andraspråk* och den grupp som enbart läser *svenska som andraspråk*. För att på så vis kunna urskilja de som är bekanta med kursplanerna för svenska respektive svenska som andraspråk och huruvida det påverkar poesiintresset. Likaså dikotomiserades frågan om föräldrars utbildningsnivå i två grupper: de som har *lägre utbildningsnivå* och de som har *högre utbildningsnivå*. För lägre utbildningsnivå kategoriseras de som har föräldrar som har läst grundskolan, gymnasiet eller en yrkesutbildning och till högre utbildning kategoriseras de som har minst en förälder som har läst på högskolenivå. Detta för att studera om föräldrarnas utbildningsnivå påverkar poesiintresset. För att undersöka om förekomst av kulturellt intresse hemifrån påverkar poesiintresset gjordes som tidigare nämnt ett kulturindex av två variabler (se avsnitt 3.5). Dessa dikotomiserades också i två grupper: *lågt kulturintresse* och *högt kulturintresse under uppväxt*. För frågan om kulturella aktiviteter under uppväxten ges ett siffervärde där *aldrig=1, sällan=2, ibland=3, ofta=4* och *mycket ofta=5*. För frågan om poesin har haft betydelse under uppväxten fanns uppgav respondenten själv ett siffervärde från 1–5. För att kategoriseras in i högt kulturellt intresse under uppväxt ska respondenten ha besvarat siffervärde 4–5 på någon av variablerna.

3.7 Analys

3.7.1 Univariat och bivariat analys

För att redovisa materialet på ett lättöverskådligt sätt skapades tabeller i SPSS. Först gjordes *univariata analyser* av materialet. Med det menas att analysera en variabel i taget och redovisa detta genom frekvenstabeller eller diagram (Bryman 2016, s. 411). Genom att göra frekvenstabeller var det enklare att omkoda materialet i mer behändiga grupper. Och utifrån frekvenstabellerna kunde siffror om respondenterna redovisas (se avsnitt 3.4).

Efter det gjordes *bivariata analyser*. Det innebär att analysera två variabler i taget i syfte att visa hur de är relaterade till varandra (Bryman 2016, s. 416). Detta för att se om det finns någon relation mellan två variabler t.ex. om det finns ett samband mellan *poesiintresse* och *kön*. För att illustrera detta på ett enkelt sätt gjordes korrelationstabeller. En korrelationstabell redovisar antalet personer och den procentuella andel personer som finns för två variabler. Detta redovisas nedan i tabell 1–5.

3.7.2 Chi-två

Chi-två är en teknik för att säkerställa att det finns signifikanta samband mellan två variabler (Bryman 2016, s. 425). Barmark och Djurfeldt (2015, s. 144) förklarar principen bakom Chi-två testet. Det innebär att det faktiska resultatet (det observerade värdet) från korrelationstabellen jämförs med hur utfallet skulle se ut om det inte fanns något samband mellan variablerna (det förväntade värdet). Ett starkt samband innebär att det är stor skillnad mellan det observerade värdet och det förväntade värdet. För att mäta om det finns ett signifikant samband sätts skillnaden mellan det observerade och förväntade värdet i relation till undersökningens storlek (n). Om resultatet från Chi-två inte uppvisar något samband kan en

större undersökningsgrupp behövas. Beräkningen mellan styrka och samband resulterar i ett p-värde. Om värdet (p) är 5 % (0,05), eller lägre finns det ett statistiskt signifikant samband och ju lägre värdet är desto säkrare är sambandet. Det innebär att fem fall av hundra kan bero på slumpen och inte ett samband. I tabellerna nedan redovisas signifikanta samband med (*) och inte signifikanta resultat med (ns).

3.8 Etiska krav

Följande uppsats har tagit hänsyn till Vetenskapsrådets (2002) principer gällande god forskningssed. Dessa innebär att tillgodose informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. *Informationskravet* innebär att informera deltagarna om syftet med studien. *Samtyckeskravet* innebär att deltagaren själv får bestämma om medverkan i studien. *Konfidentialitetskravet* innebär att personuppgifterna om personerna ska lagras på ett säkert sätt. Och *nyttjandekravet* handlar om att uppgifterna som samlats in enbart ska användas till det tänka ändamålet. Enkäten har som tidigare nämnts skickats ut digitalt i olika Facebook-grupper och till berörda personer på universitet som har svenska och svenska som andraspråk. I utskicket informerades det om syftet med enkäten och i enkäten informeras deltagarna om att enkäten kommer att besvaras anonymt. Det är frivilligt att besvara enkäten och enkätsvaren är konfidentiella enligt forskningsetiska principer från Vetenskapsrådet (2002).

4 Resultat

Resultatet redovisas utifrån de faktorer som operationaliseringen resulterade i: *kön, föräldrars utbildningsnivå, kulturellt intresse under uppväxten och ämnesinriktning*. Dessa presenteras i *Tabell 1–4* och besvarar den första frågeställningen. *Tabell 5* presenterar den andra frågeställningen vilken handlar om lärarstudenters attityder kring *poesins roll i svenska och svenska som andraspråk*. Kategorierna kommer att presenteras en och en i löpande text med en efterföljande tabell så att läsaren själv kan läsa av och tyda resultatet. Samtliga siffror som presenteras i procent är avrundade till närmsta heltal. I de fall inget samband har kunnat urskiljas kommer detta enbart att presenteras i löpande text.

4.1 Kön

Analysen visar att det finns ett signifikant samband mellan könstillhörighet och att anse sig ha ett specifikt och smalt kulturintresse (K2). Männerna i studien anser sig ha ett smalare intresse för kultur (68%) än kvinnor (44%). Däremot finns det inget signifikant samband gällande kön och de andra variablerna gällande kulturintresse och poesiintresse. Ifall det hade varit en högre svarsfrekvens hade det möjligen kunnat finnas ett samband gällande könstillhörighet och andra faktorer. Exempelvis som att kvinnor har ett större kulturintresse hemifrån (K1), att fler kvinnor uppfattar poesi som något positivt (P5) och att männen har mer specifika poesipreferenser (P7).

Tabell 1 Könsfördelning i förhållande till kultur- och poesiintresse

	Total N=233	Kvinnor N=192	Män N=41	P-värde
Kulturintresse				
Stort kulturintresse (K1)	45%	48%	39%	ns
Specifikt/smalt kulturintresse (K2)	48%	44%	68%	*
Bokläsning 2-4 timmar i veckan eller mer (K3)	53%	53%	56%	ns
Poesiintresse				
Läser poesi (P1)	48%	47%	51%	ns
Skriver poesi (P2)	17%	16%	22%	ns
Går på Spoken word (P3)	24%	25%	22%	ns
En bred uppfattning av poesi (P4)	61%	62%	54%	ns
Uppfattar poesi som något positivt (P5)	44%	46%	37%	ns
Både emotionella- och nyttsyften med poesi (P6)	47%	48%	45%	ns
Specifika poesipreferenser (P7)	31%	30%	39%	ns

4.2 Föräldrars utbildningsnivå

Resultaten visar att siffrorna är jämnt fördelade mellan föräldrarnas utbildningsnivå. Det finns inte någon överensstämmelse mellan lärarstudenternas kultur- och poesiintresse och föräldrarnas utbildningsbakgrund. Dock finns det procentuella skillnader gällande föräldrarnas utbildningsnivå och syftet med poesi (P6). För lärarstudenter där föräldrarna har hög

utbildningsnivå finns det en högre andel med syftet att läsa poesi med både emotionella- och nyttsyften.

Tabell 2 Föräldrars utbildningsnivå i förhållande till kultur- och poesiintresse

	Total N=235	Lägreutb N=87	Högreutb N=148	P-värde
Kulturintresse				
Stort kulturintresse (K1)	46%	42%	47%	ns
Specifikt/smalt kulturintresse (K2)	49%	44%	52%	ns
Bokläsning 2-4 timmar i veckan eller mer (K3)	53%	53%	54%	ns
Poesiintresse				
Läser poesi (P1)	48%	48%	47%	ns
Skriver poesi (P2)	17%	16%	18%	ns
Går på Spoken word (P3)	25%	26%	24%	ns
En bred uppfattning av poesi (P4)	62%	60%	63%	ns
Uppfattar poesi som något positivt (P5)	44%	48%	42%	ns
Både emotionella- och nyttsyften med poesi (P6)	48%	42%	51%	ns
Specifika poesipreferenser (P7)	32%	32%	31%	ns

4.3 Kulturellt intresse under uppväxten

Resultaten visar att det finns signifikanta samband gällande kulturellt intresse under uppväxten och lärarstudenternas nuvarande kultur- och poesiintresset. För de studenter där kulturella aktiviteter inte har haft stor betydelse hemifrån är intresset för kultur- och poesi lägre än för de studenter där kulturintresset hemifrån har betytt mycket. Däremot påverkar inte kultur- erfarenheten hemifrån bokläsandet (K3) som är jämt fördelat mellan lärarstudenter. Lite mer än hälften av alla lärarstudenter läser böcker 2–4 timmar i veckan eller mer.

För de lärarstudenter som har ett kulturintresse hemifrån är resultaten framförallt tydliga gällande frekvens av poesiläsning (P1) och syftet med poesi (P6). Lärarstudenter som har mer kulturella erfarenheter har i högre utsträckning både emotionella- och nyttsyften med poesiläsningen.

Tabell 3 Kulturellt intresse under uppväxt i förhållande till kultur- och poesiintresse

	Total N=236	Lågt KK N=141	Högt KK N=95	P-värde
Kulturintresse				
Stort kulturintresse (K1)	46%	36%	60%	*
Specifikt/smalt kulturintresse (K2)	49%	40%	61%	*
Bokläsning 2-4 timmar i veckan eller mer (K3)	54%	54%	54%	ns
Poesiintresse				
Läser poesi (P1)	48%	36%	66%	*
Skriver poesi (P2)	17%	11%	26%	*
Går på Spoken word (P3)	25%	19%	35%	*
En bred uppfattning av poesi (P4)	61%	55%	70%	*
Uppfattar poesi som något positivt (P5)	44%	39%	53%	*
Både emotionella- och nyttsyften med poesi (P6)	48%	32%	70%	*
Specifika poesipreferenser (P7)	31%	26%	40%	*

4.4 Ämnesinriktning

Till övervägande del finns det inga signifikanta samband gällande ämnesinriktning och kultur- och poesiintresse. Tvärtom verkar det finnas ett högt intresse för poesi bland svenska som andraspråksstudenter trots poesins avsaknad i läroplanen. Dessutom finns det ett konstaterat högre intresse för spoken word (P3) bland lärarstudenter som läser till svenska som andraspråkslärare. Dock finns det procentuella skillnader mellan ämnesinriktning och ett mer specifikt kulturintresse (K2) och läsning av poesi (P1), där det mer specifika intresset och poesiläsningen är något högre för lärarstudenterna som läser svenska eller läser båda ämnena.

Tabell 4 Ämnesinriktning i förhållande till kultur- och poesiintresse.

	Total N=236	Båda N=180	SVA N=56	P-värde
Kulturintresse				
Stort kulturintresse (K1)	46%	46%	46%	ns
Specifikt/smalt kulturintresse (K2)	49%	51%	41%	ns
Bokläsning 2-4 timmar i veckan eller mer (K3)	54%	55%	48%	ns
Poesiintresse				
Läser poesi (P1)	48%	50%	41%	ns
Skriver poesi (P2)	17%	16%	20%	ns
Går på Spoken word (P3)	25%	21%	38%	*
En bred uppfattning av poesi (P4)	61%	62%	61%	ns
Uppfattar poesi som något positivt (P5)	44%	46%	41%	ns
Både emotionella- och nyttsyften med poesi (P6)	48%	49%	45%	ns
Specifika poesipreferenser (P7)	31%	33%	25%	ns

4.5 Poesin i svenska och svenska som andraspråk

Som tidigare nämnt finns inte poesin lika tydligt utskrivet i läroplanen för svenska som andraspråk som i svenskämnet. Av resultaten framgår det att det finns signifikanta samband gällande hur lärarutbildningen till större del erbjuder poesi i svenskämnet än i svenska som andraspråk (U2). 1/4 av lärarstudenterna i svenska som andraspråk har inte fått undervisning i poesi. Även om det inte ingår i lika stor grad för lärarstudenter som läser svenska som andraspråk verkar den utbildningen som ges erbjuda en relativt god kvalitet (U3 och U4). Resultatet pekar på att lärarstudenterna generellt tycker att poesin är viktig för svenskämnet (U5) och att det skiljer sig något mellan ämnena där svenska som andraspråksstudenter tycker det i lägre grad.

Tabell 5 Ämnesinriktningens påverkan på poesins roll i undervisningen

	Total N= 236	Båda N=180	SVA N=56	P-värde
Poesins roll i undervisning				
Stort poesiintresse innan lärarutbildningen (U1)	29%	29%	29%	ns
Jag har fått undervisning i poesi (U2)	61%	72%	25%	*
Lärarutbildningen har ökat intresset för poesi (U3)	61%	68%	40%	*
Lärarutbildningen tillgodoser mitt poesiintresse (U4)	60%	63%	46%	*
Poesin är viktig för svenskämnet (U5)	81%	84%	71%	*
Poesin är viktig för kommande arbetsliv/elevgrupp (U6)	83%	84%	79%	Ns

4.6 Sammanfattning av resultat

Resultaten visar att hälften av lärarstudenterna i svenska och svenska som andraspråk har ett stort och mer specifikt kulturintresse. Över hälften uppger att de läser böcker 2–4 timmar i veckan, hälften uppger att läser poesi, en femtedel del skriver poesi och en fjärdedel har gått på spoken word på fritiden (se total Tabell 1). Däremot är resultatet spretigt när man bara studerar en variabel t.ex. gällande *läsning av poesi*. Av resultatet framgår det att en tredjedel av de efterfrågade lärarstudenterna läser poesi minst en gång i månaden och 17 procent läser poesi en gång i veckan. Däremot är det 37% som uppger att poesiläsning har skett någon enstaka gång och 15% att de aldrig har läst poesi. En tredjedel av lärarstudenterna uppger att poesiintresset var stort innan lärarutbildningen. Över hälften (61%) har en mer bred syn på poesibegreppet och inkluderar därmed låttexter och spoken word. Runt hälften uppfattar poesin som något positivt och har också både emotionella- och nyttsyften med att läsa poesi. En tredjedel av lärarstudenterna uppger någon poesipreferens antingen gällande författare, genre eller form. Mellan 70–80 procent uppger att poesin är viktig för svenskämnet, kommande arbetsliv och elevgrupp.

I resultatet framkommer ett antal faktorer som visar sig ha signifikant samband med kultur- och poesiintresset. Faktorer såsom förekomst och betydelse av kulturella aktiviteter hemifrån och hur ämnesinriktningen är utformad visar sig ha ett signifikant samband med poesiintresset. Det

finns också signifikanta samband i att män till högre del än kvinnor anser sig ha ett smalare poesiintresse och att svenska som andraspråksstudenter är mer intresserade av spoken word.

Vidare visar resultatet att det finns ett antal faktorer som saknar signifikant samband, men där procentuella skillnader i gruppen framträder. I förhållande till kön fanns det procentuella skillnader i att kvinnor till högre del har ett större kulturintresse hemifrån, att fler kvinnor uppfattar poesi som något positivt och att männen har mer specifika poesipreferenser. Mot bakgrund av föräldrarnas utbildningsnivå finns det några procentuella skillnader i att lärarstudenter med föräldrar som har hög utbildningsnivå till högre del har både emotionella och nyttsyften med att läsa poesi. I förhållande till ämnesinriktning visar resultaten på en procentuell skillnad i ett högre och mer smalt intresse för poesiläsning bland lärarstudenter som läser svenska eller läser båda ämnena.

Det finns inget signifikant samband gällande lärarstudenters bokläsning i förhållande till kön, föräldrars utbildning, ämnesinriktning och bokläsning. Det finns heller inget samband gällande ämnesinriktning och tidigare poesiintresse.

5 Diskussion

5.1 Resultatdiskussion

5.1.1 Kön och föräldrars utbildningsbakgrund

Utifrån undersökningens resultat verkar inte poesiintresset påverkas nämnvärt av *kön* eller *föräldrars utbildningsnivå*. Detta stämmer överens med Lundström och Nordenstams (2019) och Petersson (2009) undersökningar av lärarstudenters fiktionsvanor. Förutom att de män som läser till lärarstudenter verkar använda sig av *något mer* fiktionsanvändning generellt på fritiden och läser mer tryckta böcker än kvinnor. Att det inte skiljer sig speciellt mycket åt mellan *kön* och läsvanor är intressant sett till tidsaspekt och genre. Peterssons studie är från 2009 och Lundström och Nordenstams från 2019. I Peterssons studie efterfrågas det om läsvanor i förhållande till skönlitteratur. I Lundström och Nordenstams undersökning efterfrågas det om fiktionsanvändning där både tryckta böcker, tecknade serier, tv-serier, film, digitala spel och ljudböcker ingår som svarsalternativ. I min undersökning efterfrågas poesiintresset. Jämförelsen mellan undersökningarna är intressant eftersom svensklärarna verkar ha vissa gemensamma referenser gällande genre och över tid oavsett *kön* och *föräldrars utbildningsbakgrund*.

Resultatet att *kön* och *utbildningsbakgrund* inte påverkar poesiintresset är förväntat med tanke på att de personer som söker sig till svenskläroinutbildningen kan tänkas ha vissa gemensamma referenser gällande litteratur i både en bred och smal bemärkelse. Av mina resultat framgår även att det finns ett poesiintresse hos lärarstudenter i svenska och svenska som andraspråk generellt men att resultatet är spretigt. En tredjedel av de efterfrågade lärarstudenterna läser poesi minst en gång i månaden och en sjättedel läser poesi en gång i veckan. Däremot är det 37% som uppger att poesiläsning bara har skett någon enstaka gång och 15% att de aldrig har läst poesi. Att poesiintresset varierar är intressant utifrån tidigare forskning. Petersson (2009) efterfrågar i sin studie vilken bok som lärarstudenterna i studien senast läst och vilken som gjorde störst avtryck på dem. Några enstaka poeter nämns bland de senaste böckerna men ingen poesi nämns bland de som gjort störst avtryck på läsaren. I Lundström och Nordenstams (2019) undersökning finns inte ens poesi med som fiktionsform. En slutsats som kan dras från detta är hur frågorna ställs. I mitt fall efterfrågade jag specifikt om användningen av poesi på fritiden. I Petersson (2009) och Lundström och Nordenstams (2019) undersökningar efterfrågas skönlitteratur och fiktionsformer. Även om poesi ingår inom dessa paraplybegrepp är andra genrer troligtvis överordnade poesin. Däremot är det anmärkningsvärt att 15% av lärarstudenterna uppger att de aldrig har läst poesi med tanke på att de ska undervisa i och om poesi i sitt kommande yrkesliv.

Däremot finns ett signifikant samband gällande *könstillhörighet* och frågan gällande *ett specifikt och smalt kulturintresse*. Männerna i studien anser sig ha ett smalare intresse för kultur än kvinnor. Resultatet är intressant i förhållande till det generella läsintresset i samhället i stort. Kvinnor och de med högre utbildningsbakgrund är de grupper som läser mest i samhället (Wallin, Tattersall Wallin, Gunnarsson Lorenzen 2019, s. 291). Bland ungdomar läser kvinnor

mer än männen som istället ägnar sig mer åt tv-spel (Lundström och Svensson, 2017). De män som studerar till svensklärare är alltså både mer intresserade av litteratur i allmänhet och anser sig ha ett smalare intresse för kultur än de kvinnor som besvarat enkäten. Detta resultat är intressant i förhållande till Bourdieus begrepp *smak* som innefattar särskilda preferenser som skiljer en grupp från en annan. Det kan tolkas som att de män som söker sig till svensklärarutbildningen har ett annat, mer smalare läsintresse än de kvinnor som söker sig till utbildningen.

Att inte resultaten ger utslag mot bakgrund av *föräldrars utbildningsnivå* är också intressant sett till Bourdieus begrepp och hans teorier kring föräldrars utbildningsnivå. Utifrån mina resultat framgår det ingen relation mellan poesiintresse och föräldrars utbildningsnivå. Det är intressant i förhållande till Bourdieus teorier om att föräldrars utbildningsnivå är den viktigaste indikatorn för att förvärva framgång i utbildning och arbetsliv. Detta eftersom elever till föräldrar med hög utbildningsbakgrund har ett *habitus* som motsvarar skolans medelklassnormer och värderingar. Detta innefattar bland annat tillgången till ett *kulturellt kapital* som innebär kunskap och kännedom om en viss *smak*. I det franska skolsystemet förvärvas ett *kulturellt kapital* genom den franska elitskolan. Elever socialiseras in och förfogar över vissa resurser såsom en visst typ av språk och vissa kulturella preferenser. Om man har föräldrar med hög utbildningsbakgrund har man därför redan med sig ett kulturellt kapital hemifrån och har således ett försprång gentemot elever med föräldrar som har låg utbildningsnivå. Det är därför som elever som kommer från hem med högutbildade föräldrar når framgång i utbildning och arbetsliv, menar Bourdieu.

Dock finns det inget i resultatet som tyder på att ett stort eller litet poesiintresse beror på om föräldrarna är högutbildade eller lågutbildade. Det kan ha att göra med att det franska och svenska skolsystemet skiljer sig åt. I den franska skolan har poesin ett större inflytande på undervisningen än i Sverige. I det franska skolsystemet finns en mer given och gemensam kulturell referensram. Som exempel framgår det av Degerman (2012, s. 275) att barn i tidig ålder lär sig att läsa Baudelaire och Rimbaud utantill för att lära sig meter. Någon sådan gemensam nämnare delas inte i det svenska skolsystemet.

5.1.2 Kulturellt kapital och poesiintresse

Det framgår också av resultaten att det finns ett signifikant samband gällande lärarstudenternas poesiintresse och vilket *kulturellt kapital* som eleverna bär med sig hemifrån. Utifrån mitt resultat verkar de lärarstudenter som är intresserade av poesi i mångt och mycket komma från familjer där kulturella aktiviteter har varit närvarande. Detta resultat visar likheter med Sigvardssons (2017c s. 153) undersökning om poesiintresserade ungdomar. Poesiintresset, hos informanterna i Sigvardssons studie, uppkom för att poesi var vanligt förekommande och uppmuntrades i hemmet. Detta stämmer överens med Bourdieus teorier om *habitus* och att ett *kulturellt kapital* framförallt påverkas av hemmiljön.

Däremot framgår det också av Bourdieu att det kulturella kapitalet kan förvärvas senare i skolmiljö. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag som innebär att utjämna socioekonomiska effekter från hemmiljön. De lärarstudenter som inte kommer från hem där kulturintresset har

varit stort måste även de få chansen att utveckla detta under lärarutbildningen eftersom de ska undervisa om poesi i sitt yrkesliv. Men frågan är om det ges möjlighet till detta under lärarutbildningen? Mina resultat visar att poesiundervisning på lärarutbildningen till större del erbjuds till lärarstudenter i svenska än i svenska som andraspråk. Detta stämmer med Dahlbäck, Bengtsdotter Katz och Lyngfeldts studie (2019) där deras resultat visar på att grundskolelärare inte får tillgång till poesiundervisning under sin lärarutbildning. Detsamma gäller internationell forskning (Certo, Apol, Wibbens, & Hawkins, 2012; Cremin, 2010; 2013; Hughes & Dymoke 2011; Young, 2016).

Det tydligaste resultatet från föreliggande studie är att de lärarstudenter som har ett kulturintresse läser mer poesi och har både emotionella och nyttsyften (min egen definition) med poesiläsningen. Med *emotionella syften* menas att koppla av och njuta och att det ger en tröst. *Nyttsyften* menas med att utvecklas som lärare, att lära sig något nytt, poesi erbjuder något annat än böcker och film och bredda mitt kulturella kapital. Detta kan relateras till Felskis teorier om fritidsläsning. Felski menar på att vi inte läser på samma sätt på fritiden som vi gör i skolan. De emotionella värdena är centrala för fritidsläsningen och måste också få rum inom skolans ramar om skönlitteraturen ska fortsätta vara relevant. Detta visar också Lundström och Nordenstams (2019) undersökning på när de frågar varför lärarstudenterna använder sig av vissa fiktioner. Tv-serier motiveras med att det är lättillgängligt, avkopplande och kan göras med någon annan. De studenter som inte läser så mycket uppger att de gör det på grund av att det är ett arbete som kräver ansträngning. Skönlitteratur verkar vara en genre som kan vara relaterad till något ansträngande och kanske är det samma för poesi? Undervisningen i poesi bör därför fokusera på *emotionella syften* för att kompensera för elever som inte har ett kulturellt kapital med sig hemifrån.

5.1.3 Ämnesinriktning och poesiintresse

Det finns inga signifikanta samband gällande poesiintresse och om man läser till lärare i svenska eller svenska som andraspråk. Snarare verkar det finnas *ett högt intresse för poesi* bland svenska som andraspråksstudenter trots poesins avsaknad i läroplanen. Detta resultat är oväntat med tanke på att poesi inte har lika starkt inflytande i läroplanen för ämnet svenska som andraspråk som för svenska. Economou (2016 s. 79–80) jämför Gy11:s läroplaner för svenska respektive svenska som andraspråk. Av resultaten framgår att svenska som andraspråksämnet ses som ett stödämne med färre kognitiva utmaningar än svenskan. Vidare framgår att målet med utbildningen är att nå enspråkighet och assimileras in i den svenska kulturens normer och värden. Men Economou menar att den tydligaste skillnaden mellan ämnena är att skönlitteraturen får stå tillbaka i svenska som andraspråk. I svenskan ska eleverna tränas i att samtala, analysera och kritiskt granska skönlitteratur och andra medier. Den delen är inte närvarande i svenska som andraspråk. Economou slutsats är att svenska som andraspråk är ett underordnat ämne till svenskan. Trots avsaknad av skönlitteratur i läroplanen och att svenska som andraspråk har en underordnad roll i förhållande till svenska letar sig poesi in bland lärarstudenternas intresse.

5.1.4 Poesin under lärarutbildningen och i framtida undervisning

Att poesiintresset inte skiljer sig åt oavsett om lärarstudenterna läser svenska eller svenska som andraspråk är oväntat men glädjande. Ytterligare något som är intressant är att lärarstudenter i svenska som andraspråk går mer på spoken word-events än lärarstudenter i svenska. Det signifikanta sambandet kan möjligen relateras till skillnaderna i läroplanen. Som nämndes ovan och i avsnitt 1.2.2 har skönlitteraturen, poesin och analysen en central del i svenskan men inte i svenska som andraspråk. I Wolfs (2002) undersökningar framgår det att skolundervisningen verkar hämma poesiintresset på fritiden eftersom den fokuserar på diktanalys. Kan det vara så att även om lärarstudenter i svenska får mer undervisning i poesi att den undervisningen som ges ändå hämmar intresset? Mina resultat visar snarare tvärtom att den undervisningen som lärarstudenter har fått i poesi har ökat intresset. Detta är tydligt för lärarstudenter i svenska som också uppger att de har fått mer undervisning i poesi än lärarstudenter i svenska som andraspråk. Båda grupperna uppger att poesin är viktigt för ämnet och för kommande arbetsliv och elevgrupp. Eftersom lärarstudenter i svenska som andraspråk inte får lika mycket undervisning i poesi, men ändå tycker det är viktigt kanske intresset hittar ut på andra sätt. De är kanske inte lika styrda av en undervisningspraktik med fokus på analys och litteraturhistoria som lärarstudenterna i svenska. T.ex. som mina resultat visar att lärarstudenter i svenska som andraspråk går mer på spoken-word events.

I Anderssons *Doxa och debatt* (2008) framgår det att textanalysen är den rådande doxan inom litteraturvetenskapen. Frågan är om det inte 2019 är likadant? Enligt kursplanen för *Svenska 3* synliggörs textanalysen tydligt i och med att eleverna ska skriva en litterär analys med litteraturvetenskapliga begrepp. Men kanske håller doxan på att ruckas upp. Lundström och Nordenstam (2019, s. 239) menar att för svensklärarutbildningen likväl som för litteraturvetenskapen har en särskild litteratur ett företräde och därmed ett stort symboliskt kapital. Bland deras resultat framkommer att svensklärarstudenterna har ett gemensamt kulturellt kapital i och med att de läser klassiker i högre grad än gemene man och att deckare hamnar långt ner på deras lista. Men att det traditionellt högt värderade kapitalet utmanas av andra fiktionsformer som tv-serier, som inte har lika hög status inom svensklärarutbildningen (s. 248). Frågan är då om tv-serier konkurrerar med skönlitteratur. Var har då poesin sin plats?

Tidigare forskning visar att lärarstudenter tycker att poesin är pretentiös, otillgänglig och tillägnad en viss "elit" (Hughes & Dymoke 2011, s. 50). De har heller inga erfarenheter av poesi, och många gånger är erfarenheterna negativa (Certo, Apol, Wibbens och Hawkins 2012, s. 123; Hughes och Dymoke 2011, s. 49). Detta medför att studenterna inte vet hur de ska undervisa i poesi. Även om lärarstudenter saknar erfarenheter av poesi på fritiden och i undervisningen verkar de vilja undervisa och lära sig mer om poesi (Dahlbäck, Bengtsdotter Katz och Lyngfelt, 2019). Mina resultat visar också att lärarstudenterna inte har mycket erfarenheter av poesi innan lärarutbildningen. Men att det ändå finns ett poesiintresse bland lärarstudenterna, även om det är spretigt. Vidare visar resultatet också att resultatet är tudelat gällande uppfattningen om poesi som något positivt. Hälften uppfattar poesin som positivt, hälften uppfattar poesi som något svårt och tråkigt. Frågan är hur de blivande svensklärarna

som är ointresserade av poesi och som tycker att det är tråkigt ska få ett ökat intresse? Det är utmaningar som lärarutbildningen står inför.

5.2 Metoddiskussion

Det är svårt att skapa en bra enkät. Vissa svagheter kan kommenteras t.ex. uppdelningen av föräldrarnas utbildningsnivå i kategorier grundskola, gymnasie, yrkesutbildning och högskola. Yrkesutbildning som kategori är tvetydigt och kan likväl innebära en yrkesutbildning inom gymnasiet som efter t.ex. KY-utbildning. Jag har också kategoriserat yrkesutbildning som låg utbildningsnivå. Tolkningen är tveksam och saknar relevans i litteratur. Även att jag har använt mig av poesiintresset som begrepp, och vilka variabler som kategoriserar poesiintresset, är något som går att diskuteras. Exempelvis har *ett högt poesiintresse* kategoriserats av att man har *ett antal poesipreferenser* (dock i en bred bemärkelse både gällande genre och författare). Vidare kategoriserar också ett högt poesiintresse av att man har *en bred uppfattning av poesi*. Det innefattar att man anser att poesi kan vara mer än bara texter skrivna på, vers, rim eller en speciell uppsättning av ord. Det går att ifrågasätta om man inte kan ha ett högt poesiintresse utan poesipreferenser och en mer snäv uppfattning av poesi som begrepp. Däremot är det viktigt att göra gränsdragningar för att få fram mätbara enheter. Flera sådana aspekter diskuteras i avsnitt 3.6 och 5.2.1. Trots dessa svagheter har jag försökt att så tydligt som möjligt beskriva forskningsprocessen och hitta goda argument för mina antaganden med utgångspunkt från tidigare forskning och det valda teoretiska ramverket. Det var av stor betydelse att genomföra en provenkät (avsnitt 5.2.1.) där jag fick god respons och hade möjlighet att ändra på några frågor.

Den genomförda undersökningen visar flera signifikanta samband som diskuteras ovan. Ett något större antal medverkande hade troligen medfört att flera av de tydliga resultaten hade varit statistiskt signifikanta. Exempelvis som att det finns det procentuella skillnader mellan ämnesinriktning och ett mer specifikt kulturintresse och läsning av poesi, där det mer specifika intresset och poesiläsningen är något högre för lärarstudenterna som läser svenska. Trots detta ger undersökningen en bred bild av lärarstudenternas poesiintresse.

5.3 Slutsatser

Syftet med undersökningen var att studera poesiintresset hos ämneslärarstudenter i svenska och svenska som andraspråk. Några valda teorier testades mot bakgrund av tidigare forskning. Dessa var *kön*, *föräldrars utbildningsnivå*, *kulturell bakgrund* och *ämnesinriktning*. Resultatet visade att kön och föräldrars utbildningsnivå inte påverkar poesiintresset nämnvärt. Det stämmer överens med tidigare forskning om lärarstudenters fiktionsvanor. Där resultaten visar att lärarstudenter har vissa gemensamma referensramar som inte påverkas av kön och föräldrars utbildningsnivå. Detta skiljer sig mot läsvaneundersökningar som mäter läsvanor i samhället i stort där kvinnor och de med hög utbildningsbakgrund läser mest. Vidare visade resultatet att ett kulturellt intresse hemifrån påverkar poesiintresset. De som kommer från hem där kultur och poesi har haft stor betydelse har också ett större poesiintresse. Resultatet visade även att det inte fanns någon relation mellan poesiintresset hos de som läser till lärare i svenska eller svenska

som andraspråk. Trots att lyriken och skönlitteraturen utmärker sig i svenskan gentemot svenska som andraspråk. Däremot visar mina resultat att lärarstudenterna i svenska har fått mer undervisning i poesi. En slutsats är att utbildningen oavsett inriktning inte alls verkar påverka intresset för poesi. Frågan är hur lärarstudenter som inte är intresserade av poesi ska få ett ökat intresse för poesi och hur ointresset påverkar framtida undervisning om poesi. Det är utmaningar för lärarutbildningen att fundera över. En fråga för fortsatt forskning kan vara att genomföra upprepade mätningar över tid, en s.k. longitudinell design, för att kunna besvara frågor av mer kausal karaktär som t.ex. om poesiintresse påverkas av utbildningen eller vilken typ av faktorer som kan förklara poesianvändning i en framtida lärarroll.

6 Referenslista

- Andersson, H-L. (2008). *Doxa och debatt. Litteraturvetenskap runt sekelskiftet 2000*. Göteborg/Stockholm: Makadam.
- Benton, P. (2000). The conveyor belt curriculum? Poetry teaching in the secondary school: Part II. *Oxford Review of Education*, 26(1), 81–93.
- Barmark, M. & Djurfeldt, G. (2015). *Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror 1. uppl.* Lund: Studentlitteratur
- Bourdieu, P. & Passeron, J. (2008). *Reproduktionen: bidrag till en teori om utbildningssystemet*. Lund: Arkiv.
- Brink, L. (2009). Skönlitteraturens väg till klassrummet. Läsarkarriär, skolkanon och verklighetsanpassning hos lärare i grundskolan. I: L. Kåreland (red.), *Läsa bör man ...? Den skönlitterära texten i skola och lärarutbildning* (s. 38–65). Stockholm: Liber.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (Upplaga 3 ed.). Stockholm: Liber.
- Certo, J. L., Apol, L., Wibbens, E., & Hawkins, L. K. (2012). Living the poet's life: Using an aesthetic approach to poetry to enhance preservice teachers' poetry experiences and dispositions. *English Education*, 44(2), 102–146.
- Cremin, T. (2010). Exploring poetry teachers: Teachers who read and readers who teach poetry. In M. Styles, L. Joy, & D. Whitley (Eds.), *Poetry and childhood* (pp. 219–226). Trentham: Stoke-on-Trent
- Cremin, T. (2013). Exploring teachers' positions and practices. In S. Dymoke, A. Lambirth, & A. Wilson (Eds.), *Making poetry matter: International research on poetry pedagogy* (pp. 9–19). London: Bloomsbury Academic.
- Dahlbäck, K, Bengtsdotter Katz, V. & Lyngfelt. 2019. Poesi som estetisk uttrycksform i skola och lärarutbildning. I: Franck, Olof (red.). *Vetenskaplighet i högre utbildning* (s.291–314). Lund: Studentlitteratur
- Degerman, P. (2012). *"Litteraturen, det är vad man undervisar om": Det svenska litteraturdidaktiska fältet i förvandling*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Economou, C. (2016). *"I svenska två vågar jag prata mer och så": En didaktisk studie om skolämnet svenska som andraspråk*. Gothenburg Studies in Educational Sciences, 2016.
- Elleström, L. (1999). *Lyrikanalys - en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Farber, J. (2015). On not betraying poetry. *Pedagogy: Critical Approaches to Teaching Literature, Language, Composition, and Culture*, 15(2), 213–232.
- Felski, R. (2008). *Uses of literature. Blackwell Manifestos*. Oxford, UK: Blackwell Publishing.
- Hughes, J. & Dymoke, S., 2011. "Wiki-Ed Poetry": Transforming Preservice Teachers' Preconceptions About Poetry and Poetry Teaching. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 55(1), pp.46–56.
- Lundström, S. & Nordenstam, A. (2019). Svensklärostudenters fiktionsvanor på fritiden. I: *Genom texter och världar. Svenska och litteratur med didaktisk inriktning - festskrift till Ria Heilä-Ylikallio*. Åbo: Åbo Akademis förlag. s.235-251.
- Lundström, S. & Svensson, A. (2017). Ungdomars fiktionsvanor. *Forskning om undervisning och lärande*. 5(2), s.30–51.
- Nationalencyklopedin [NE]. (2019a). *Poesi Tillgänglig*: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/poesi>
- Nordberg, O. (2017). *Avkoppling och analys: Empiriska perspektiv på läsaretttyder och litterär kompetens hos svenska 18-åringar*. Skrifter utgivna av Litteraturvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet, 2017.

- Nordicom-Sveriges Mediebarometer (2018). Hämtad från:
https://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/bilder/Mediefakta/Mediebarometer/mb_2018_special.pdf
- Ofsted. (2007). *Poetry in schools: A survey of practice 2006/2007*. Retrieved from www.ofsted.gov.uk/publications
- Sigvardsson, A. (2017a). Teaching Poetry Reading in Secondary Education: Findings from a Systematic Literature Review. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 61(5), 584-599.
- Sigvardsson, A. (2017b). Att läsa fram sig själv: Unga om centrallyrikens betydelse. *Edda. Nordisk Tidsskrift For Litteraturforskning*, 104(04), 338-353.
- Sigvardsson, A. (2017c). Poesiintresserade unga i Sverige – en studie om poesiläsning på fritiden 2015–2016. *Educare 2017:2*. Malmö.
- Sigvardsson, A. (2019) "Don't Fear Poetry! Secondary Teachers' Key Strategies for Engaging Pupils with Poetic Texts." *Scandinavian Journal Of Educational Research* (2019): Scandinavian Journal of Educational Research, 2019. Web.
- Skaar, H., Elvebakk, L. & Hegdal Nilssen, J. H. (2016). Lærerstudenten som frafallen leser – Om litteraturens fremtid i norsk skole. *Acta Didactica Norge*, 10(3), 1–24.
- Skolverket. (2011a). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Stockholm: Skolverket: Fritze.
- Skolverket. (2011b). *Läroplan för gymnasieskolan 2011*. Stockholm: Skolverket: Fritze.
- Statens medieråd. (2019). Ungar & medier 2019. Hämtat den 10 maj 2019 från:
<https://statensmedierad.se/download/18.126747f416d00e1ba946903a/1568041620554/Ungar%20och%20medier%202019%20tillganglighetsanpassad.pdf>
- Persson, M. (2010). Att läsa Lolita på lärarutbildningen. *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 40(3–4), 5–15.
- Peterson, M. (2009). ”Jag kan inte komma på nåt jag läst på gymnasiet, det måste ju betyda nåt eller hur?” – om blivande svensklärare som läsare. I: *Kåreland, L. (2009). Läsa bör man-?: Den skönlitterära texten i skola och lärarutbildning*.
- Thavenius, M. (2018). *Liv i texten. Om litteraturläsning i en svensklärarutbildning* (Doktorsavhandling). Malmö: Malmö högskola.
- Trost, J. & Hultåker, O., (2016). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Ulfsgård, M. (2015). *Lära lärare läsa. Om utbildning av svensklärare och litteraturundervisning i skolan*. Göteborg: Makadam.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Weaven, M. & Clark, T. (2013) ‘I guess it scares us’ – Teachers discuss the teaching of poetry in senior secondary English. *English in Education*, 47:3, 197-212.
- Wallin, B., Tattersall Wallin, E., Gunnarsson Lorenzen, D. (2019). Bokläsning och den svenska bokmarknaden. I: Andersson, U., Rönnerstrand, B. Öhberg, P. & Bergström, A. *Storm och stiltje*. Göteborg: Göteborgs universitet: SOM-institutet , 2019
- Wicklund, B, Larsen, A-S, & Vikbrant, G. (2016). Lærerstudenten som leser: En undersøkelse av litterære erfaringer hos en gruppe norske og svenske lærerstudenter. *Nordisk Tidsskrift For Pedagogikk Og Kritikk*, 2(1), 119-132.
- Wolf, L. (2002). *Läsaren som textskapare*. Lund: Studentlitteratur.
- Wolf, L. (2003). *-och en fräck förgätmigej: Mer om att läsa och skriva poesi i skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Xerri, D. (2013). Colluding in the 'Torture' of Poetry: Shared Beliefs and Assessment. *English In Education*, 47(2), 134-146.
- Young, A. M. (2016). High school English teachers' experiences with poetry pedagogy (Diss. ed.). Boston, MA: Northeastern University.

Bilaga 1: Informationsbrev Facebook-grupper

Hej!

Är du ämneslärarstudent i svenska eller svenska som andraspråk? Jag skulle behöva din hjälp med att besvara en enkät till mitt examensarbete! Mitt arbete går ut på att undersöka vad du som lärarstudent i ämnena svenska och svenska som andraspråk har för intresse för poesi. Ditt deltagande är till stor hjälp för mitt fortsatta examensarbete.

Tack på förhand

Vänliga hälsningar

Josefin Dahlberg

Respondenter har sökts i Facebook-grupperna: Svensklärarna, Lärargäris och -ickebinäris, Lärarutbildning på Luleå tekniska universitet, Lärarstudenter Stockholms universitet, Örebro lärarstudenter, Lärarstudenter (och nya lärare), Lärarstudenter - Göteborgs universitet, Lärarstudenter Högskolan Halmstad, Lärarstudenter i Umeå.

Bilaga 2: Informationsbrev universitet och högskolor

Hej!

Jag heter Josefin Dahlberg och jag läser min sista kurs till ämneslärare på Göteborgs universitet i ämnena svenska och svenska som andraspråk. Nu ska jag skriva mitt examensarbete som har som syfte att få ökad kunskap om lärarstudenters poesiintresse. Därför söker jag respondenter till min enkät. De respondenter jag söker är ämneslärarstudenter som läser svenska och svenska som andraspråk. Det skulle hjälpa mig mycket om enkäten nedan förmedlades ut till berörda kursdeltagare. Har du möjlighet att hjälpa mig med detta?

Tack på förhand.

Vänliga hälsningar

Josefin Dahlberg

Informationsbrevet har skickats till studierektorer på: Stockholms universitet, Göteborgs universitet, Lunds universitet, Linnéuniversitetet, Karlstad universitet, Uppsala universitet, Malmö universitet, Högskolan i Borås, Högskolan i Halmstad, Luleå tekniska universitet, Lidköpings universitet, Högskolan i Kristianstad, Mittuniversitetet, Högskolan Dalarna

Bilaga 3: Enkätundersökning

Lärarstudenters poesiintresse

Jag är i slutet av min lärarutbildning och skriver en uppsats som handlar om lärarstudenters intresse för poesi. Är du lärarstudent och har ämnena svenska eller svenska som andraspråk? Om du har tid och lust att besvara några frågor, skulle det vara till stor hjälp för min kommande uppsats. Enkäten besvaras anonymt och har du frågor eller vill ha mer information om undersökningen kan du mejla gusdahjol@student.gu.se. Tack på förhand!

Vänliga hälsningar

Josefin Dahlberg

Bakgrundsfrågor

Först följer några frågor som berör din familjebakgrund och dina studier.

Vilken år påbörjade du dina studier? *

- Tidigare än 2015
- 2015
- 2016
- 2017
- 2018
- 2019
- 2020

Vilket ämne läser du? *

- Svenska
- Svenska som andraspråk
- Båda

Vilket universitet studerar du på?

- Göteborgs universitet
- Högskolan i Borås
- Högskolan i Dalarna
- Högskolan i Gävle
- Högskolan i Halmstad
- Högskolan i Väst
- Jönköpings universitet
- Karlstad Universitet
- Linköpings universitet
- Linnéuniversitetet
- Luleå tekniska universitet
- Lunds universitet
- Malmö universitet
- Mittuniversitetet
- Mälardalens högskola
- Stockholms universitet
- Örebro Universitet
- Other...

Läser du med inriktning mot 7-9 eller gymnasiet? *

- 7-9
- Gymnasiet

Vilket kön identifierar du dig som?

- Kvinna
- Man
- Annan könstillhörighet

Vilket år är du född?

Short answer text

Vilken utbildningsnivå har din/dina föräldrar?

- Grundskolenivå
- Gymnasienivå
- Yrkesutbildning
- Högskolenivå

Vilken yrkeskategori tillhör din/dina föräldrar?

- Chefsyrken
- Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens
- Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande
- Yrken inom administration och kundtjänst
- Service-, omsorgs- och försäljningsarbete
- Yrken inom lantbruk, trädgård, skogsbruk och fiske
- Yrken inom byggverksamhet och tillverkning
- Yrken inom maskinell tillverkning och transport med mera
- Yrken med krav på kortare utbildning eller introduktion
- Militärt arbete
- Other...

Talar din familj något annat språk än svenska hemma?

- Ja
- Nej

Om ja, vilket/vilka språk?

Short answer text

Jag läser poesi på fritiden

- Varje dag
 - En gång i veckan
 - En gång i månaden
 - Det har hänt någon enstaka gång
 - Aldrig
-

Jag skriver poesi på fritiden

- Varje dag
 - En gång i veckan
 - En gång i månaden
 - Det har hänt någon enstaka gång
 - Aldrig
-

Jag går på spoken word events på fritiden

- 1-2 gånger i veckan
- 1-2 gånger i månaden
- Det har hänt någon enstaka gång
- Aldrig

Läraryrket utbildnings poesiutbud

Nedan följer några frågor om poesiutbudet inom läraryrket utbildningen.

Anser du att poesi är viktigt för ditt kommande arbetsliv och elevgrupp?

	1	2	3	4	5	
Inte speciellt viktig	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Mycket viktig

Jag har fått undervisning i poesi under läraryrket utbildningen

	1	2	3	4	5	
Ingen alls	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Mycket

Undervisningen jag har fått i poesi har gjort mig mer intresserad av poesi

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Instämmer helt

Jag anser att poesi har en viktig roll i svenskämnet

	1	2	3	4	5	
Instämmer inte alls	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	Instämmer helt

Livsstilsfrågor

Nedan följer några frågor som berör intressen på fritiden.

...

Hur vanligt förekommande har kulturella aktiviteter som kan klassas som "finkultur" varit under din uppväxt? Exempel på aktiviteter kan vara teaterföreställningar, konstutställningar mm.

- Aldrig
- Sällan
- Ibland
- Ofta
- Mycket ofta

Om du skulle uppskatta. Hur ofta läser du en bok på fritiden?

- Mindre än 1 timma i veckan
- 1-2 timmar i veckan
- 2-4 timmar i veckan
- Mer än 4 timmar i veckan

...

Hur intresserad är du av musik, konst, teater och film i allmänhet?

- Inget intresse
- Måttligt intresserad
- Intresserad
- Mycket intresserad

...

Ser du dig själv som en person som tar del av kultur som andra människor ibland uppfattar som "svår" eller "smal"?

- Ja
- Nej
- Vet ej